

Samling af Afgørelser

FORSLAG TIL AFGØRELSE FRA GENERALADVOKAT
M. SZPUNAR
fremsat den 13. maj 2015¹

Sag C-8/14

**BBVA SA, tidligere Unnim Banc SA,
mod
Pedro Peñalva López,
Clara López Durán
Diego Fernández Gabarro**

(anmodning om præjudiciel afgørelse indgivet af Juzgado de Primera Instancia n° 4 de Martorell (Spanien))

»Præjudiciel forelæggelse — urimelige kontraktvilkår i forbrugeraftaler — lån med pant i fast ejendom — fuldbyrdelsesprocedure — indsigelse — præklusionsfrist på en måned, der regnes fra dagen efter en lovs offentliggørelse — principperne om ækvivalens og effektivitet«

I – Indledning

1. Juzgado de Primera Instancia n° 4 de Martorell (førsteinstansret nr. 4 i Martorell, Spanien) ønsker nærmere bestemt at få oplyst, om EU-rettens principper om ækvivalens og effektivitet er til hinder for en national overgangsbestemmelse, som undergiver forbrugerne en præklusionsfrist på en måned, der regnes fra dagen efter offentliggørelsen af den lov, som bestemmelsen henhører under, i den pågældende medlemsstats officielle tidende, til at rejse indsigelse om, at kontraktvilkår er urimelige inden for rammerne af en verserende sag om realisering af pant i fast ejendom.
2. Spørgsmålet er ét i en lang række af præjudicielle spørgsmål vedrørende foreneligheden med EU-retten af diverse nationale spanske bestemmelser om procedurer vedrørende realisering af pant i fast ejendom, som blev indledt med Aziz-dommen².
3. Denne sag er således en mulighed for Domstolen for at præcisere sin praksis vedrørende rimelige frister på forbrugerbeskyttelsesområdet.

1 — Originalsprog: fransk.

2 — C-415/11, EU:C:2013:164.

II – Retsforskrifter

A – EU-retten

4. Artikel 6, stk. 1, i direktiv 93/13 bestemmer³:

»Medlemsstaterne fastsætter, at urimelige kontraktvilkår i en aftale, som en erhvervsdrivende har indgået med en forbruger, i henhold til deres nationale lovgivning ikke binder forbrugeren, og at aftalen forbliver bindende for parterne på i øvrigt samme vilkår, hvis den kan opretholdes uden de urimelige kontraktvilkår.«

5. Direktivets artikel 7, stk. 1, bestemmer:

»Medlemsstaterne sikrer, at der i forbrugernes og konkurrenternes interesse findes egnede og effektive midler til at bringe anvendelsen af urimelige kontraktvilkår i aftaler, der indgås mellem forbrugere og en erhvervsdrivende, til ophør.«

B – Spansk ret

6. Direktiv 93/13 blev gennemført i Ley 7/1998 sobre condiciones generales de la contratación (den spanske retsorden ved lov nr. 7/1998 om almindelige kontraktvilkår) af 13. april 1998⁴ og ved Real Decreto Legislativo 1/2007 por el que se aprueba el texto refundido de la Ley General para la Defensa de los Consumidores y Usuarios y otras leyes complementarias (kongeligt lovdekret nr. 1/2007 om vedtagelse af den konsoliderede tekst til den generelle lov om beskyttelse af forbrugere og brugere og anden tilknyttet lovgivning) af 16. november 2007⁵.

7. Med Ley 1/2013, de medidas para reforzar la protección a los deudores hipotecarios, reestructuración de deuda y alquiler social (lov nr. 1/2013 om forbedring af beskyttelsen af pantebrevsdebitorer, gældsoplægning og almene lejeboliger, herefter »lov nr. 1/2013«) af 14. maj 2013⁶ skete der en ændring af Ley de enjuiciamiento civil (den civile retsplejelov, herefter »LEC«) af 7. januar 2000⁷, der senere er ændret ved decreto-ley 7/2013 de medidas urgentes de naturaleza tributaria, presupuestarias y de fomento de la investigación, el desarrollo y la innovación (lovdekret nr. 7/2013 om finansielle og budgetmæssige hasteforanstaltninger og om fremme af forskning, udvikling og innovation) af 28. juni 2013⁸.

8. Den fjerde overgangsbestemmelse i lov nr. 1/2013 (herefter »den fjerde overgangsbestemmelse«) vedrører de fuldbyrdelsesprocedurer, der er indledt inden ikrafttrædelsen af lov nr. 1/2013, og som endnu ikke er afsluttet. Denne bestemmelse har følgende ordlyd:

»1. De ved nærværende lov gennemførte ændringer af LEC finder anvendelse på fuldbyrdelsessager, som er anlagt før lovens ikrafttrædelse, og alene med hensyn til de fuldbyrdelsesforanstaltninger, der endnu ikke er blevet iværksat.

3 — Rådets direktiv 93/13/EØF af 5.4.1993 om urimelige kontraktvilkår i forbrugeraftaler (EFT L 95, s. 29).

4 — BOE nr. 89 af 14.4.1998, s. 12394.

5 — BOE nr. 287 af 30.11.2007, s. 49181.

6 — BOE nr. 116 af 15.5.2013, s. 36373.

7 — BOE nr. 7 af 8.1.2000, s. 575.

8 — BOE nr. 155 af 29.6.2013, s. 48767.

2. I de fuldbyrdelsesprocedurer, der verserer på tidspunktet for nærværende lovs ikrafttrædelse, og hvori den i LEC's artikel 556, stk. 1, fastsatte indsigelsesfrist på ti dage er udløbet, gives rekvisitus under alle omstændigheder en præklusiv frist på en måned til at rejse ekstraordinær indsigelse med støtte i de nye indsigelsesgrunde LEC's artikel 557, stk. 1, nr. 7, og artikel 695, stk. 1, nr. 4.

Den præklusive frist på en måned regnes fra dagen efter ikrafttrædelsen af nærværende lov, og parternes eventuelle indsigelse indebærer i henhold til LEC's artikel 558 ff. og artikel 695, at sagen udsættes, indtil indsigelsen er blevet behandlet.

Denne overgangsbestemmelse finder anvendelse på enhver tvangsfuldbyrdelsesprocedure, som ikke har ført til, at den faste ejendom er blevet overdraget til erhververen i henhold til bestemmelserne i LEC's artikel 675.

3. I de verserende fuldbyrdelsesprocedurer, hvori den i den civile retsplejelovs artikel 556, stk. 1, fastsatte indsigelsesfrist på ti dage er påbegyndt på tidspunktet for nærværende lovs ikrafttrædelse, gives rekvisitus den samme præklusive frist på en måned som i ovennævnte stk. 2, til at rejse indsigelse med støtte i en hvilken som helst af indsigelsesgrundene i LEC's artikel 557 og 695.
4. Nærværende bestemmelse får ved sin offentliggørelse fuld virkning med hensyn til forkyndelse og beregning af fristerne i denne artikels stk. 2 og 3, hvorfor det under ingen omstændigheder er nødvendigt at træffe udtrykkelig afgørelse herom.

[...]«

9. Proceduren vedrørende realisering af pant i fast ejendom er reguleret af LEC's artikel 681-698. Foruden disse særlige bestemmelser er en række andre generelle bestemmelser i LEC relevante for at forstå denne procedure korrekt.

10. LEC's artikel 556 fastsætter en frist på ti dage, der regnes fra forkyndelsen af retsakten om anordning af fuldbyrdelse, til at rekvisitus kan rejse indsigelse. Denne frist finder anvendelse på realisering af fast ejendom, eftersom der henvises til den pågældende frist i artikel 557 i LEC vedrørende indsigelser i fuldbyrdelsesprocedurer, som foretages i henhold til andre eksigible dokumenter end rets- eller voldgiftsafgørelser (hvilket bl.a. omfatter officielt bekræftede dokumenter på området for pant i fast ejendom, som tjener som grundlag for realisering af pant i fast ejendom).

11. LEC's artikel 557 som formuleret i lov nr. 1/2013 bestemmer:

»1. Når fuldbyrdelsen anordnes i henhold til et af de fuldbyrdelsesdokumenter, som er omhandlet i artikel 517, stk. 2, nr. 4, 5, 6 og 7, eller andre dokumenter, der er eksigible som omhandlet i artikel 517, stk. 2, nr. 9, kan rekvisitus alene fremsætte indsigelse mod disse inden for den frist og i den form, der er fastsat i ovenstående artikel, såfremt den henviser til en af følgende grunde:

[...]

7° At dokumentet indeholder urimelige vilkår.

2. Såfremt der rejses indsigelse som omhandlet i det foregående stykke, udsætter rettens justitskontor fuldbyrdelsen som et led i foranstaltningerne med henblik på sagens tilrettelæggelse.«

12. LEC's artikel 695, ligeledes i affattelsen i lov nr. 1/2013, har følgende ordlyd:

»1. I de procedurer, der er omfattet af nærværende kapitel, kan rekvisitus' indsigelse mod fuldbyrdelsen kun tages til følge, hvis den bygger på følgende grunde:

[...]

(4) Et kontraktvilkår, som udgør fuldbyrdelsesgrundlaget, eller som er afgørende for beregningen af det udestående skyldige beløb, anses for urimeligt.

2. Når der er fremsat indsigelse som omhandlet i foregående stykke, udsætter rettens justitskontor fuldbyrdelsen og indkalder parterne til et møde for den ret, der har anordnet fuldbyrdelsen. Der skal hengå mindst femten dage fra indkaldelsen til mødet for retten. Ved dette møde skal retten høre parterne og gennemgå de forelagte dokumenter. Senest to dage efter mødet skal retten ved kendelse meddele sin afgørelse i sagen.

3. En kendelse, som tager en indsigelse til følge, der bygger på første og tredje grund i stk. 1 i nærværende artikel, udsætter fuldbyrdelsen; en kendelse, som tager en indsigelse til følge, som bygger på grund nr. 2, fastsætter det beløb, for hvilket fuldbyrdelsen skal fortsætte.

Såfremt den fjerde indsigelsesgrund tages til følge, indstilles fuldbyrdelsen, hvis det pågældende kontraktvilkår udgør fuldbyrdelsesgrundlaget. I modsat fald opretholdes fuldbyrdelsen uden anvendelse af det urimelige kontraktvilkår.

[...]«

III – De faktiske omstændigheder i hovedsagen, det præjudicielle spørgsmål og retsforhandlingerne for Domstolen

13. BBVA SA, tidligere Unnim Banc SA (herefter »BBVA«), har anlagt en sag om realisering af pant i fast ejendom mod Pedro Peñalva López, Clara López Durán og Diego Fernández Gabarro. Denne procedure blev indledt inden ikrafttrædelsen af lov nr. 1/2013, nemlig den 15. maj 2013. Den pågældende sag var på dette tidspunkt endnu ikke afsluttet.

14. De sagsøgte i hovedsagen rejste indsigelse mod realiseringen af pantet i fast ejendom ved ekstraordinær indsigelse den 17. juni 2013, dvs. efter udløbet af den frist på en måned, der var fastsat i den fjerde overgangsbestemmelse, til at rejse ekstraordinær indsigelse mod realiseringen af pant i fast ejendom. De sagsøgte gjorde for den forelæggende ret gældende, at fastsættelsen af en præklusionsfrist for at påberåbe sig, at vilkår i fuldbyrdelsesgrundlaget er urimelige, ikke er i overensstemmelse med direktiv 93/13. Til støtte for denne påstand har de sagsøgte påberåbt sig Domstolens praksis, bl.a. Cofidis-dommen⁹.

15. De sagsøgte har endvidere gjort gældende, at den pågældende frist på en måned er uforholdsmæssigt kort, og at det betydelige antal berørte personer har indebåret, at juristerne har haft vanskeligt ved at nå at behandle alle de modtagne henvendelser.

16. Den forelæggende ret finder, at det, for at der kan foretages en vurdering den sag, der verserer for den, er nødvendigt, at Domstolen udtaler sig om de procesretlige fristers forrang eller virkning med henblik på at påberåbe sig eller fremsætte påstande om, at et vilkår i fuldbyrdelsesgrundlaget eventuelt er urimeligt.

⁹ – C-473/00, EU:2002:705.

17. Det er på denne baggrund, at Juzgado de Primera Instancia n° 4 de Martorell ved en afgørelse af 28. oktober 2013, der indgik til Domstolens Justitskontor den 10. januar 2014, har besluttet at udsætte sagen og at forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»Skal artikel 6 og 7 i direktiv 93/13 fortolkes således, at de er til hinder for den frist på en måned, der er fastsat i den fjerde overgangsbestemmelse [...]?»

18. Der er blevet indgivet skriftlige bemærkninger af parterne i hovedsagen af den spanske regering samt af Europa-Kommissionen.

19. Parterne i hovedsagen, den spanske regering og Kommissionen har afgivet mundtlige indlæg under retsmødet, der blev afholdt den 11. februar 2015.

IV – Analyse

A – Antagelse til realitetsbehandling af det præjudicielle spørgsmål

20. I sine skriftlige indlæg har BBVA bestridt, at anmodningen om præjudiciel afgørelse kan antages til realitetsbehandling. Selskabet har for det første gjort gældende, at det forelagte spørgsmål er af hypotetisk karakter, og at det ikke er nødvendigt for den forelæggende ret med henblik på at træffe afgørelse i den tvist, er indbragt for den. Den forelæggende ret har nemlig ikke oplyst, hvilke kontraktvilkår der er tale om. BBVA er for det andet af den opfattelse, at samme ret i forlængelse af afsigelsen af Aziz-dommen¹⁰ havde mulighed for af egen drift at vurdere de omtvistede vilkår. BBVA har for det tredje gjort gældende, at de påståede urimelige kontraktvilkår i den kontrakt, som er begæret opfyldt, allerede ved to lejligheder er blevet indbragt for den forelæggende ret.

21. Det er min opfattelse, at disse argumenter skal forkastes. For det første har den ønskede fortolkning af EU-retten en forbindelse til det forelagte spørgsmål. Endvidere er det min opfattelse, at den forelæggende ret klart har angivet grundene til, at den finder, at en fortolkning af EU-retten er nødvendig, før den afsiger sin dom, og at det præjudicielle spørgsmål kan få betydning for hovedsagens afgørelse. Endelig er den omstændighed, at den forelæggende ret efter afsigelsen af Aziz-dommen¹¹ er bemyndiget til af egen drift at rejse spørgsmålet om sådanne urimelige vilkår, uden betydning for retten for hovedsagens parter til at påberåbe sig, at der foreligger urimelige kontraktvilkår i det fuldbyrdsgrundlag, som fuldbyrdsproceduren støttes på.

22. Jeg erindrer i denne forbindelse om, at der består en formodning for, at spørgsmål vedrørende EU-retten er relevante i forbindelse med det retslige samarbejde indført ved artikel 267 TEUF. Domstolen kan kun afvise en anmodning fra en national ret i ganske særlige tilfælde¹². Desuden tilkommer det udelukkende den nationale ret at vurdere, om en præjudiciel afgørelse er nødvendig for, at den kan afsige dom, og om de spørgsmål, den forelægger Domstolen, er relevante¹³.

23. Jeg er således af den opfattelse, at det præjudicielle spørgsmål kan antages til realitetsbehandling.

10 — C-415/11, EU:C:2013:164.

11 — C-415/11, EU:C:2013:164.

12 — Dom Inter-Environnement Wallonie et Terre wallone (C-41/11, EU:C:2011:557, præmis 35).

13 — Jf. bl.a. dom Rosado Santana (C-177/10, EU:C:2011:557, præmis 32).

B – *Analyse af det præjudicielle spørgsmål*

24. Det foreliggende præjudicielle spørgsmål, som formuleret af den forelæggende ret, vedrører fortolkningen af direktiv 93/13 inden for rammerne af en aftale om lån med pant i fast ejendom, som var under fuldbyrdelse på tidspunktet for ikrafttrædelsen af lov nr. 1/2013.

25. Det skal først bemærkes, at det som led i samarbejdsproceduren mellem de nationale retter og Domstolen tilkommer denne sidstnævnte at give den nationale ret et hensigtsmæssigt svar, som sætter den i stand til at afgøre den tvist, der verserer for den. Ud fra dette synspunkt påhviler det Domstolen i givet fald at omformulere de spørgsmål, der forelægges den¹⁴. Til dette formål kan Domstolen fra samtlige de oplysninger, der er fremlagt af den nationale ret, og navnlig af forelæggelsesafgørelsens præmisser, udlede de EU-retlige bestemmelser og principper, som det under hensyntagen til genstanden for tvisten i hovedsagen er nødvendigt at fortolke¹⁵.

26. I det foreliggende tilfælde er det min opfattelse, at Juzgado de Primera Instancia n° 4 de Martorell med sit præjudicielle spørgsmål i realiteten opfordrer Domstolen til at fortolke principperne om ækvivalens og effektivitet inden for rammerne af gennemførelsen af artikel 6 og 7 i direktiv 93/13 for at gøre det muligt for retten at vurdere, om den fjerde overgangsbestemmelse er i overensstemmelse med EU-retten.

27. På denne baggrund må det præjudicielle spørgsmål forstås således, at det nærmere bestemt ønskes fastslået, om artikel 6 og 7 i direktiv 93/13 på baggrund af principperne om ækvivalens og effektivitet er til hinder for en national overgangsbestemmelse såsom den i hovedsagen omhandlede, som undergiver forbrugerne en præklusionsfrist på en måned, der regnes fra offentliggørelsen af den lov, som bestemmelsen henhører under, til at rejse indsigelse om, at kontraktvilkårene er urimelige inden for rammerne af en procedure vedrørende realisering af fast ejendom.

28. Med henblik på besvarelsen af dette spørgsmål vil jeg opdele min undersøgelse i fire afsnit. For det første vil jeg redegøre for nærværende sags sammenhæng ved at fremføre nogle betragtninger vedrørende lov nr. 1/2013 generelt og særligt dens fjerde overgangsbestemmelse. For det andet vil jeg for så vidt angår denne overgangsbestemmelse behandle Domstolens relevante praksis vedrørende principperne om ækvivalens og effektivitet, således som de finder anvendelse på de forskellige former for frister. For det tredje vil jeg på baggrund af denne retspraksis undersøge de særlige forhold ved den omhandlede frist i hovedsagen og for det fjerde og afslutningsvis vil jeg give den forelæggende ret nogle nyttige anvisninger med henblik på afgørelsen af, om EU-retten er til hinder for en sådan frist.

1. Indledende betragtninger

29. Den forelæggende ret, parterne i hovedsagen, den spanske regering og Kommissionen har alle henvist til rækkevidden af lov nr. 1/2013 og dens fjerde overgangsbestemmelse.

a) Lov nr. 1/2013

30. Det fremgår af de sagsakter, som Domstolen råder over, at forbrugeren inden ikrafttrædelsen af lov nr. 1/2013 ikke kunne påberåbe sig en eventuel urimelighed af et kontraktvilkår i en låneaftale med henblik på at rejse indsigelse mod realisering af pant i fast ejendom. Der kunne nemlig ikke foretages en bedømmelse af, om sådanne vilkår var urimelige, hverken af fuldbyrdelsesretten af egen drift eller på begæring fra forbrugeren. Forbrugeren var således såvel i den særlige procedure vedrørende

14 — Jf. bl.a. domme Krüger (C-334/95, EU:C:1997:378, præmis 22 og 23), Byankov (C-249/11, EU:C:2012:608, præmis 57) og Efir (C-19/12, EU:C:2013:148, præmis 19).

15 — Jf. i denne retning domme Redmond (83/78, EU:C:1978:214, præmis 26) og Byankov (C-249/11, EU:C:2012:608, præmis 58).

realisering af pant i fast ejendom, der finder anvendelse på pantsatte værdier eller aktiver som i den fuldbyrdelsesprocedure, der finder anvendelse på udenretligt grundlag¹⁶, afskåret fra at kunne opnå udsættelse af proceduren fra fuldbyrdelsesretten, når en sådan foranstaltning var nødvendig for at sikre effektiviteten af den endelige beslutning.

31. Som det fremgår af forelæggelsesafgørelsen har denne situation gennemgået en udvikling efter afsigelsen af Aziz-dommen¹⁷. Lov nr. 1/2013 ændrede artiklerne i LEC vedrørende bl.a. fuldbyrdelse af pantsatte værdier eller aktiver med henblik på at tilpasse proceduren vedrørende realisering af pant i fast ejendom til denne praksis¹⁸. Nærmere bestemt ændrede den spanske lovgiver LEC dels ved at give fuldbyrdelsesretten mulighed for af egen drift på ethvert tidspunkt af proceduren at foretage en bedømmelse af, om sådanne vilkår er urimelige¹⁹, dels ved at tilføje en ny indsigelsesgrund vedrørende urimelige kontraktvilkår, som udgør fuldbyrdelsesgrundlaget, eller som er afgørende for beregningen af det forfaldne beløb²⁰. Disse ændringer blev i den juridiske litteratur anset for en absolut nyhed i den spanske retsorden²¹.

32. Det fremgår ligeledes af sagsakterne, at rekvisitus' indsigelse om, at et kontraktvilkår er urimeligt, fremover gør det muligt at *udsætte proceduren vedrørende realisering af pant i fast ejendom*, indtil der foreligger en afklaring vedrørende indsigelsen²². En sådan indsigelse kan nemlig rejses i fuldbyrdelsesprocedurer, hvad enten de er generelle eller vedrører pant i fast ejendom²³, der er indledt efter ikrafttrædelsen af lov nr. 1/2013 og skal rejses inden for en frist på ti dage, som regnes fra forkyndelsen af retsakten om anordning af fuldbyrdelsen.

16 — Eksempelvis officielt bekræftede dokumenter eller instrumenter til erhvervsretlige aftaler, såsom bankkontrakter.

17 — C-415/11, EU:2013:164. Som bekendt fastslog Domstolen i denne dom, at direktiv 93/13 »skal fortolkes således, at det er til hinder for en ordning i en medlemsstat [...], som – inden for rammerne af en procedure med henblik på realisering af pant i fast ejendom – ikke fastsætter bestemmelse om indsigelsesgrunde knyttet til et urimeligt vilkår i en aftale, som er indgået mellem en forbruger og en erhvervsdrivende, og hvor den ret, der skal påkende anerkendelsessøgsmålet, og som har kompetence til at efterprøve, om et sådant vilkår er urimeligt, ikke har mulighed for at iværksætte foreløbige forholdsregler, herunder navnlig udsættelse af den nævnte fuldbyrdelsesprocedure, med henblik på at sikre den fulde virkning af sin endelige afgørelse«.

18 — Jf. 13. og 16. betragtning til lov nr. 1/2013.

19 — Jf. LEC's artikel 552, stk. 1. Denne artikel figurerer blandt de generelle bestemmelser, der finder anvendelse på alle fuldbyrdelsesprocedurer. Følgelig omfatter domstolens prøvelse af egen drift både generelle fuldbyrdelsesprocedurer og procedurer vedrørende realisering af pant i fast ejendom. Det må imidlertid ikke glemmes, at den fjerde overgangsbestemmelses stk. 1 bestemmer, at de ved den pågældende lov gennemførte ændringer af LEC finder anvendelse på fuldbyrdelsessager, som er anlagt før lovens ikrafttrædelse, og alene med hensyn til de fuldbyrdelsesforanstaltninger, der endnu ikke er blevet iværksat. Ifølge Kommissionen fremgår det ikke klart af den spanske lovgivning, om det på fremskredne stadier af fuldbyrdelsesproceduren (eksempelvis på det tidspunkt, hvor auktionen eller udsættelsen organiseres) stadig er muligt at gennemføre en sådan prøvelse af egen drift af urimelige vilkår. Jf. sag Banco Primus (C-421/14), der verserer for Domstolen, og hvori der behandles et tilsvarende spørgsmål.

20 — For så vidt angår procedurer vedrørende realisering af fast ejendom se LEC's artikel 695, stk. 1, nr. 4. For så vidt angår generelle fuldbyrdelsesprocedurer se LEC's artikel 557, stk. 1, nr. 7. Vilkår om førtidig ophævelse, der indføres i en forsikringspolice som »udestående beløb«, udgør et eksempel på et kontraktvilkår, der udgør et fuldbyrdelsesgrundlag.

21 — Jf. bl.a. E. Cordero Lobato, »Control judicial sobre cláusulas abusivas y ejecuciones hipotecarias«, *Revista Aranzadi Doctrinal*, 2, 2013, s. 205-212, og M.P. Sánchez González, *Revista de Derecho Comunitario Europeo*, 2013, s. 327-344.

22 — Jf. LEC's artikel 695, stk. 1, nr. 4.

23 — Lov nr. 1/2013 fastsatte imidlertid ikke en mulighed for den ret, der skal påkende søgsmålet, for som en foreløbig forholdsregel at udsætte realiseringen af pant i fast ejendom indtil afsigelsen af den beslutning, hvorved den erklærer, at vilkårene i det fuldbyrdelsesgrundlag, der dannede grundlag for fuldbyrdelsen, var urimelige. LEC's artikel 698, som ikke blev ændret ved lov 1/2013, bestemmer nemlig, at »[e]thvert krav, som debitor, tredjemand eller andre berørte kan fremsætte, og som ikke er omfattet af de foregående artikler, herunder vedrørende dokumentets ugyldighed eller fordringens forfaldstid, sikkerhed, ophør eller størrelse, behandles i en herfor fastsat procedure uden at føre til udsættelse eller forsinkelse af den procedure, der er fastsat i nærværende kapitel«. Den endelige overgivelse af det pantsatte gode til en tredjemand er således altid uigenkaldelig bortset fra det tilfælde, hvor denne forbruger har taget forbehold for påstanden om pantets gyldighed før påtegningen i marginen om udstedelse af hæftelsesbeviset. Jf. domme Aziz (C-415/11, EU:C:2013:164, præmis 55-59) samt Sánchez Morcillo og Abril García (C-169/14, EU:C:2014:2099, præmis 42). I denne forbindelse har Domstolen fastslået, at »i alle de tilfælde, hvor realiseringen af den pantsatte faste ejendom [...] gennemføres, før retten, der skal påkende anerkendelsessøgsmålet, har fastslået, at kontraktvilkåret, som ligger til grund for pantet, er urimeligt, og at fuldbyrdelsesproceduren således er ugyldig, vil denne afgørelse uden denne mulighed [for udsættelse] alene gøre det muligt at give forbrugeren en efterfølgende retsbeskyttelse af rent erstatningsmæssig art, hvilket er en mangelfuld og utilstrækkelig beskyttelse og hverken udgør et egnet eller effektivt middel til at bringe anvendelsen af selv samme vilkår til ophør, i modsætning til, hvad der er fastsat i artikel 7, stk. 1, i direktiv 93/13«. Jf. dom Aziz (C-415/11, EU:C:2013:164, præmis 60) samt generaladvokat Kokotts forslag til afgørelse Aziz (EU:C:2012:700, punkt 50). Jf. ligeledes dom Sánchez Morcillo og Abril García (C-169/14, EU:C:2014:2099, præmis 50). Ifølge en del af den juridiske litteratur er den spanske lovgivers valg om at indrømme ikke den ret, der skal påkende søgsmålet, men fuldbyrdelsesretten, mulighed for at udsætte sagen, forbundet med iagttagelse af formålet med proceduren vedrørende realisering af pant i fast ejendom. Jf. bl.a. J. Benaloché Palao, »Cláusulas abusivas y suspensión de la ejecución hipotecaria: una práctica equivocada«, *La Ley*, n° 86, 2014, s. 1-6.

33. For de fuldbyrdelsesprocedurer, der verserer på tidspunktet for lov nr. 1/2013's ikrafttrædelse, og hvori indsigelsesfristen på ti dage²⁴ allerede er begyndt at løbe eller er udløbet, har lovgiver fastsat den fjerde overgangsbestemmelse. Denne bestemmelse fastsætter en præklusionsfrist på en måned, der regnes fra dagen efter ikrafttrædelsen af denne lov, for at rekvisitus kan rejse en ekstraordinær indsigelse under påberåbelse bl.a. af, at der foreligger urimelige vilkår²⁵.

b) Den fjerde overgangsbestemmelse

34. Formålet med den fjerde overgangsbestemmelse er knyttet til den tilbagevirkende kraft, der blev givet fortolkningen af artikel 3 i direktiv 93/13 med Aziz-dommen²⁶, derved, at den fortolkning, der finder anvendelse, er den, der skal foretages på tidspunktet for ikrafttrædelsen af den fortolkede bestemmelse²⁷. Følgelig havde den spanske lovgiver pligt til at fastsætte en ordning, der gjorde det muligt at undgå, at de afgørelser, der skulle træffes i de verserende fuldbyrdelsesprocedurer, som var blevet indledt under den tidligere lovgivning, og som ikke var afsluttet på tidspunktet for ikrafttrædelsen af lov 1/2013, var uforenelige med EU-retten²⁸.

35. Det er netop denne procesretlige bestemmelse, der er indeholdt i den fjerde overgangsbestemmelse, som det præjudicielle spørgsmål, der er stillet af den forelæggende ret, vedrører. I hovedsagen blev den indsigelse, der var støttet på, at kontraktvilkårene var urimelige, og som var en ny indsigelsesgrund fastsat i denne lov, fremsat efter fristen. Den forelæggende ret ønsker, således som det fremgår af punkt 27 i dette forslag til afgørelse, oplyst, om den omhandlede frist er i strid med EU-retten.

36. Det er det dette spørgsmål, jeg nu vil behandle, idet jeg først skal begynde med at gennemgå Domstolens relevante praksis vedrørende principperne om ækvivalens og effektivitet, som de finder anvendelse på de forskellige former for frister.

2. Kort gennemgang af Domstolens praksis

37. Det spørgsmål, der indledningsvis rejses, er spørgsmålet, om Domstolens praksis vedrørende rimelige frister er relevant ved analysen af en frist, der fastsættes i en national lovs overgangsbestemmelse, og hvis begyndelsestidspunkt beregnes fra dagen efter lovens offentliggørelse i den berørte medlemsstats officielle tidende. I lighed med Kommissionen mener jeg, at dette er tilfældet, og at denne retspraksis følgelig giver os nyttige fortolkningselementer, selv om den ikke indeholder en udtrykkelig analyse af en frist som den i hovedsagen omhandlede.

24 — Jf. LEC's artikel 556, stk. 1.

25 — LEC's artikel 695, stk. 1, nr. 4, omhandler »kontraktvilkår, som udgør fuldbyrdelsesgrundlaget, eller som er afgørende for beregningen af det udestående skyldige beløb, [som] anses for urimeligt«.

26 — C-415/11, EU:C:2013:164.

27 — Jf. bl.a. dom Kempster (C-2/06, EU:C:2008:78, præmis 35 og den deri nævnte retspraksis).

28 — De procedurer for realisering af pant i fast ejendom, der er afsluttet inden ikrafttrædelsen af denne lov, falder ikke inden for lovens anvendelsesområde. Den fjerde overgangsbestemmelse bestemmer nemlig, at den finder anvendelse på »enhver tvangsfuldbyrdelsesprocedure, som ikke har ført til, at den faste ejendom er blevet overdraget til erhververen«. Domstolen har således fastslået, at henset til retssikkerhedsprincippet og princippet om retskraft, som udgør grundlaget for det nationale retssystem, kan en eventuel retsstridighed ved disse i princippet ikke begrunde en genåbning af sagen. Jf. i denne retning domme Eco Swiss (C-126/97, EU:C:1999:269, præmis 46 og 47) samt Kapferer (C-234/04, EU:C:2006:178, præmis 21): »en national ret [er] ikke efter [EU]-retten forpligtet til at undlade at anvende nationale processuelle regler, hvorved en afgørelse tillægges retskraft, uanset at dette ville gøre det muligt at afhjælpe en tilsidesættelse af [EU]-retten ved den omhandlede afgørelse«. Det skal i denne forbindelse bemærkes, at EU-retten pålægger medlemsstaterne at afhjælpe enhver skade, der forvoldes borgere ved en tilsidesættelse af EU-retten, som kan tilregnes dem. Jf. ligeledes dom Impresa Pizzarotti (C-231/13, EU:C:2014:2067, præmis 59).

38. Jeg skal først minde om, at Domstolen gentagne gange har fastslået, at eftersom der ikke foreligger en harmonisering af den procesretlige lovgivning, henhører dette spørgsmål under medlemsstaternes interne retsorden i henhold til princippet om disses procesautonomi. Domstolen har imidlertid understreget, at de nævnte gennemførelsesbestemmelser skal opfylde to krav om, at de ikke må være mindre gunstige end dem, der gælder for tilsvarende situationer, der er underlagt national ret (ækvivalensprincippet), og at de i praksis ikke må gøre det umuligt eller uforholdsmæssigt vanskeligt at udøve de rettigheder, der er tillagt forbrugerne ved EU-retten (effektivitetsprincippet)²⁹.

39. Hvad angår ækvivalensprincippet er det en betingelse for, at princippet er overholdt, at den pågældende nationale regel finder anvendelse uden forskel på søgsmål, der vedrører tilsidesættelse af EU-retten, og søgsmål, der vedrører tilsidesættelse af national ret, og hvor sagsgenstanden og søgsmålsgrundlaget er de samme. For at kunne fastslå, om ækvivalensprincippet er overholdt, tilkommer det den nationale ret, som er den eneste, der har direkte kendskab til de processuelle regler for sagsanlæg i national ret, at efterprøve, om de processuelle regler, der i national ret skal sikre, at de rettigheder, som borgerne har i henhold til EU-retten, beskyttes, er i overensstemmelse med dette princip, og undersøge såvel formålet med som de væsentligste forhold ved søgsmål på grundlag af national ret, som hævdes at være tilsvarende søgsmål. Herved skal den nationale ret efterprøve, om søgsmålene ligner hinanden ud fra sagsgenstanden, søgsmålsgrundlaget og de væsentligste forhold. Med henblik på at bedømme, om en national processuel bestemmelse er mindre gunstig, skal den nationale ret tage hensyn til, hvilken stilling den indtager i den samlede procedure, herunder dens forløb og disse bestemmelsers særlige kendetegn³⁰.

40. Hvad angår effektivitetsprincippet har Domstolen fastslået, at hvert enkelt tilfælde, hvor der opstår spørgsmål om, hvorvidt en national processuel bestemmelse gør det umuligt eller uforholdsmæssigt vanskeligt at anvende EU-retten, skal bedømmes under hensyn til, hvilken stilling bestemmelsen indtager i den samlede procedure, herunder dens forløb og dens særlige kendetegn, for de forskellige nationale instanser. Under denne synsvinkel skal der ifølge Domstolen i givet fald tages hensyn til de principper, der ligger til grund for den nationale retspleje, såsom beskyttelsen af retten til forsvar, retssikkerhedsprincippet og princippet om en hensigtsmæssig sagsbehandling³¹.

41. Domstolen har endvidere anerkendt, at fastsættelse af rimelige, præklusive søgsmålsfrister er i overensstemmelse med EU-retten. Sådanne frister kan ifølge dens praksis ikke antages at gøre det praktisk umuligt eller uforholdsmæssigt vanskeligt at udøve de rettigheder, der tillægges i henhold til EU-retten³². Domstolen har ligeledes fastslået, at det tilkommer medlemsstaterne for de nationale bestemmelser, der henhører under EU-rettens anvendelsesområde, at fastsætte frister i forhold til bl.a., hvor afgørende den beslutning, der skal træffes, er for de berørte, kompleksiteten af de procedurer og den lovgivning, der finder anvendelse, antallet af personer, der kan være berørte, og andre offentlige eller private hensyn, hvortil der skal tages hensyn³³. Endvidere har Domstolen præciseret, at fristerne skal være tilstrækkeligt lange til at forberede og iværksætte et effektivt retsmiddel i praksis³⁴.

29 — Jf. domme Rewe-Zentralfinanz og Rewe-Zentral (33/76, EU:C:1976:188, præmis 5), Peterbroeck (C-312/93, EU:C:1995:437, præmis 12) og Impact (C-268/06, EU:C:2008:223, præmis 44-46). Jf. ligeledes dom Aziz (C-415/11, EU:C:2013:164, præmis 50) og Barclays Bank (C-280/13, EU:C:2014:279, præmis 37).

30 — Jf. bl.a. dom Rosado Santana (C-177/10, EU:C:2011:557, præmis 90).

31 — Domme Peterbroeck (C-312/93, EU:C:1995:437, præmis 14) og Asturcom Telecomunicaciones (C-40/08, EU:C:2009:615, præmis 39).

32 — Jf. domme Rewe-Zentralfinanz og Rewe-Zentral (33/76, EU:C:1976:188, præmis 5), Marks & Spencer (C-62/00, EU:C:2002:435, præmis 35), Grundig Italiana (C-255/00, EU:C:2002:525, præmis 34) og Kempster (C-2/06, EU:C:2008:78, præmis 35).

33 — Jf. i denne retning domme Sopropé (C-349/07, EU:C:2008:746, præmis 40) og Pontin (C-63/08, EU:C:2009:666, præmis 48).

34 — Jf. domme Samba Diouf (C-69/10, EU:C:2011:524, præmis 66) og Texdata Software (C-418/11, EU:C:2013:588, præmis 80).

42. Domstolen har ligeledes udtalt sig i sager vedrørende overgangsbestemmelser, der er analoge med den, der er omhandlet i hovedsagen. Domstolen fastslog, at selv om medlemsstaterne forkorter fristen for, hvornår der kan fremsættes krav om tilbagebetaling af beløb, der er betalt i strid med fællesskabsretten, er det på betingelse af, at den nye frist, der er fastsat, er rimelig, og også, at den nye lovgivning indeholder en overgangsordning, hvorunder borgerne har en tilstrækkelig lang frist efter vedtagelsen af lovgivningen til at fremsætte de krav om tilbagebetaling, som de havde ret til at fremsætte efter den tidligere lovgivning³⁵.

43. Endelig tilkommer det ifølge fast retspraksis ikke Domstolen at udtale sig om fortolkningen af national ret, idet denne opgave udelukkende påhviler den forelæggende ret, som i det foreliggende tilfælde skal afgøre, om kravene om ækvivalens og effektivitet er opfyldt af bestemmelserne i den relevante nationale lovgivning³⁶. Imidlertid kan EU-Domstolen i en præjudiciel forelæggelsessag i givet fald give nærmere oplysninger med henblik på at vejlede den nationale ret i dens vurdering³⁷.

44. Efter således at have givet en kort gennemgang af den generelle retlige sammenhæng vedrørende principperne om ækvivalens og effektivitet, som de finder anvendelse på de forskellige former for frister, vil jeg nu foretage en analyse af de særlige forhold ved den frist, der er omhandlet i hovedsagen, med henblik på at efterprøve, om denne overholder de pågældende principper i EU-retten.

3. Analyse af de særlige forhold ved den i hovedsagen omhandlede frist

45. Den frist, der er omhandlet i hovedsagen, er karakteriseret ved to væsentlige forhold nemlig dels en ved varighed på en måned, dels ved det tidspunkt, fra hvilket den pågældende frist begynder at løbe, nemlig dagen efter offentliggørelsen af lov nr. 1/2013 i *Boletín Oficial del Estado* (herefter »BOE«).

a) Fristens varighed

46. Jeg er af den opfattelse, at en procesretlig frist på en måned er tilstrækkelig til at rejse en indsigelse mod realisering af pant i fast ejendom. Denne fortolkning forekommer mig bekræftet af Domstolens praksis. Domstolen har nemlig ofte anerkendt kortere procesretlige frister, bl.a. på 14 og 15 dage. Således blev en frist på 15 dage i forbindelse med en ansøgning om flygtningestatus inden for rammerne af en fremskyndet procedure af Domstolen anset for tilstrækkelig til at forberede og iværksætte et effektivt retsmiddel³⁸. Tilsvarende fandt Domstolen en frist på 14 dage til at rejse indsigelse mod en administrativ sanktion som følge af et kapitalselskabs manglende offentliggørelse af regnskabsdokumenter for rimelig³⁹.

47. Følgelig giver en varighed på en måned efter min opfattelse ikke i sig selv anledning til problemer i forhold til foreneligheden af den fjerde overgangsbestemmelse med principperne om ækvivalens og effektivitet.

35 — Jf. domme Marks & Spencer (C-62/00, EU:C:2002:435, præmis 38), Grundig Italiana (C-255/00, EU:C:2002:525, præmis 37) og Test Claimants in the Franked Investment Income Group Litigation (C-362/12, EU:C:2013:834, præmis 37).

36 — Jf. domme Angelidaki m.fl. (C-378/07 – C-380/07, EU:C:2009:250, præmis 163) og Pontin (C-63/08, EU:C:2009:666, præmis 49).

37 — Jf. domme Haim (C-424/97, EU:C:2000:357, præmis 58), Marrosu og Sardino (C-53/04, EU:C:2006:517, præmis 54), Vassallo (C-180/04, EU:C:2006:518, præmis 39) og Fiamingo m.fl. (C-362/13, C-363/13 og C-407/13, EU:C:2014:2044, præmis 66).

38 — Jf. dom Samba Diouf (C-69/10, EU:C:2011:524, præmis 67 og 68).

39 — Jf. dom Texdata Software (C-418/11, EU:C:2013:588, præmis 81). I en sag, der vedrørte en frist til at rejse indsigelse i en betalingspåkravsprocedure efter forkyndelsen af påkravet ved kendelse fra den kompetente nationale domstol, fastslog Domstolen, at den frist på 20 dage, der var fastsat til, at en *forbruger* kunne rejse indsigelse mod fuldbyrdelsen, var »særligt kort«. Jf. dom Banco Español de Crédito (C-618/10, EU:C:2012:349, præmis 54). Jf. ligeledes N. Póltorak, *European Union Rights in National Courts*, Wolters Kluwer, 2015, s. 266.

48. Der skal imidlertid foretages en undersøgelse af det tidspunkt, hvorfra den pågældende frist starter med at løbe.

b) Tidspunktet, hvorfra fristen begynder at løbe

49. Punkt 2, andet afsnit, i den fjerde overgangsbestemmelse bestemmer, at den frist, der er omhandlet i hovedsagen, begynder at løbe dagen efter ikrafttrædelsen af lov nr. 1/2013. I denne forbindelse bestemmer lovens endelige fjerde overgangsbestemmelse, at denne bestemmelse træder i kraft samme dag som offentliggørelsen i BOE. Endvidere præciserer nr. 4 i den fjerde overgangsbestemmelse, at »nærværende bestemmelse får ved sin offentliggørelse fuld virkning med hensyn til forkyndelse og beregning af fristerne i denne artikels stk. 2 og 3, hvorfor det under ingen omstændigheder er nødvendigt at træffe udtrykkelig afgørelse herom«.

50. Forenklet udtrykt betyder dette, at den spanske lovgiver har sidestillet offentliggørelsen af lov nr. 1/2013 i BOE med en procesretlig forkyndelse.

51. Det bemærkes, at det netop er den omstændighed, at den i hovedsagen omhandlede frist begynder at løbe fra dagen efter offentliggørelsen af lov nr. 1/2013 i BOE, uden at den er blevet forkyndt over for de sagsøgte i hovedsagen, som udgør et problem i det foreliggende tilfælde på baggrund af principperne ækvivalens og effektivitet.

i) Overholdelsen af ækvivalensprincippet

52. BBVA og den spanske regering er af den opfattelse, at der ikke foreligger nogen oplysninger, der gør det muligt at konkludere, at den omhandlede frist er mindre gunstig end andre tilsvarende frister i spansk ret. For det første har BBVA henvist til fristen for at anlægge en sag ved Tribunal Constitucional (forfatningsdomstolen) for krænkelse af grundlæggende rettigheder, der finder sted umiddelbart og direkte via domstolens akter. Denne frist begynder at løbe fra retsafgørelsens meddelelse. For det andet har den spanske regering sammenlignet den i hovedsagen omhandlede frist med andre procesretlige frister i spansk ret, såsom fristen for at besvare en stævning i en ordinær materiel sag, som begynder at løbe fra stævningens forkyndelse⁴⁰. Kommissionen har for sin del anført, at den i hovedsagen omhandlede frist udtrykkeligt omhandler en midlertidig beskyttelse i perioden mellem den gamle og den nye lov af de rettigheder, som direktiv 93/13 giver forbrugerne. Følgelig er de rettigheder, der er støttet på EU-retten, ikke undergivet mindre gunstige betingelser.

53. Jeg finder ikke disse argumenter overbevisende. De frister, der er nævnt af BBVA og den spanske regering, er efter min opfattelse ikke analoge med den frist, der er omhandlet i tvisten i hovedsagen. Selv om jeg nærer tvivl med hensyn til den omhandlede frists overholdelse af ækvivalensprincippet, har jeg imidlertid vanskeligt ved at finde sammenlignelige procesretlige frister, der gør det muligt for mig med sikkerhed at konkludere, at den fjerde overgangsbestemmelse, støttet på EU-retten, er mindre gunstig end andre lignende bestemmelser, der i spansk ret har til formål at sikre beskyttelse af borgernes tilsvarende rettigheder, hvilket det tilkommer den nationale domstol at efterprøve.

ii) Overholdelse af effektivitetsprincippet

54. Som jeg vil redegøre for i de følgende punkter, er der til gengæld flere aspekter, der gør det muligt for mig at fastslå, at den i hovedsagen omhandlede frist har gjort det umuligt eller uforholdsmæssigt vanskeligt at udøve de rettigheder, der tillægges i henhold til direktiv 93/13.

40 — Jf. LEC's artikel 404.

55. For det første fremgår det af de sagsakter, som Domstolen råder over, at det i spansk ret ikke er sædvanligt, at en procesretlig frist begynder at løbe fra tidspunktet for offentliggørelsen i BOE, medmindre der er tale om et søgsmål i første instans vedrørende en almenyldig retsakt⁴¹. Kommissionen har anført, at for så vidt angår processkrifter i en verserende sag begynder fristerne normalt at løbe fra modtagelsen af de forskellige forkyndelser, der afsendes af den kompetente ret, hvilket sikrer, at den berørte eller dennes retlige repræsentanter kan udnytte fristerne fuldt ud⁴².

56. Endvidere skal jeg erindre om, at de procesretlige frister, der er behandlet af Domstolen i dens praksis, adskiller sig fra den i hovedsagen omhandlede overgangsfrist, for så vidt som de begynder at løbe fra en konkret procesretlig forkyndelse⁴³. Dette betyder, at borgerne eller deres retlige repræsentanter, når de har modtaget den forkyndelse, der er foretaget over for dem, fuldt ud råder over fristen til at forberede deres forsvar og handle. Tværtimod begynder den frist, der er omhandlet i hovedsagen, at løbe fra dagen efter offentliggørelsen af lov nr. 1/2013, hvilket ikke sikrer denne fulde rådighed over fristen, og hvilken fulde rådighed forudsætter, at de berørte har faktisk kendskab til den fjerde overgangsbestemmelse.

57. I denne forbindelse bemærkes, at Domstolen allerede har udtalt sig imod en præklusionsfrist i en sammenhæng vedrørende foranstaltninger til forbedring af sikkerheden og sundheden under arbejdet for arbejdstagere, som er gravide⁴⁴, som følge af den omstændighed, at den pågældende frist begynder at løbe ikke fra modtagelsen af opsigelsesskrivelsen, men fra indgivelsen til besøgelse ved postvæsenet. Der kan derfor forløbe flere dage af dem, der indgår i fristen på 15 dage, før den gravide kvinde kan blive behørigt rådgivet og gøre sine rettigheder gældende for retslige instanser⁴⁵.

58. Det forekommer mig således klart, at den frist, der er omhandlet i hovedsagen, har kunnet have til følge, at en stor del af fristperioden, endog hele fristperioden, som det er tilfældet i hovedsagen, hengik, uden at forbrugerne kunne blive passende rådgivet eller iværksætte de fornødne søgsmål til beskyttelse af deres rettigheder.

59. For det andet fremgår det ligeledes af sagsakterne, at en advokats eller »avoué«'s deltagelse i den spanske retsorden er fornøden for at kunne rejse en indsigelse mod en retsakt om anordning af fuldbyrdelse⁴⁶. Kommissionen har imidlertid anført, at for en stor del tvangsfuldbyrdsels vedkommende sker fuldbyrdelsen, uden at rekvisitus giver møde eller rejser en indsigelse. Den vanskelige finansielle situation, som disse parter befinder sig i, vanskeligheden ved at anfægte fuldbyrdelsen og de omkostninger, der er forbundet med fuldbyrdselsproceduren, er forhold, der er

41 — I denne forbindelse har Kommissionen foretaget en sammenligning med ordningen i artikel 263, sidste afsnit, TEUF samt artikel 50 i Domstolens procesreglement.

42 — LEC's artikel 133, stk. 1, bestemmer, at »[f]risterne begynder at løbe fra dagen efter offentliggørelseshandling, som afgør fristens starttidspunkt og beregnes ved at medregne dagen for udløbet, som sker ved midnat«. LEC's artikel 149-168, som vedrører domstolens forkyndelsesakter, bestemmer, at procesretlige meddelelser skal forkyndes for parternes repræsentanter eller for parterne, såfremt disse ikke er repræsenteret eller, såfremt der er tale om den første underretning eller indkaldelse, ved forsendelse til bopælen (LEC's artikel 155). Hvis det ikke er muligt at fastlægge sagsøgtens bopæl, kan der ske forkyndelse gennem offentlig bekendtgørelse (LEC's artikel 164), hvilket har en ekstraordinær karakter. Bestemmelsen præciserer, at »der [kan] kun ske offentliggørelse i distriktets eller regionens officielle tidende, i [BOE] eller i et nationalt eller lokalt dagblad på begæring fra en part og for dennes regning«.

43 — Jf. domme Samba Diouf (C-69/10, EU:C:2011:524, præmis 67 og 68), Texdata Software (C-418/11, EU:C:2013:588, præmis 81) og Banco Español de Crédito (C-618/10, EU:C:2012:349, præmis 54).

44 — Rådets direktiv 92/85/EØF af 19.10.1992 om iværksættelse af foranstaltninger til forbedring af sikkerheden og sundheden under arbejdet for arbejdstagere som er gravide, som lige har født, eller som ammer (tiende særdirektiv i henhold til artikel 16, stk. 1, i direktiv 89/391/EØF) (EFT 1992 L 348, s. 1).

45 — Jf. dom Pontin (C-63/08, EU:C:2009:666, præmis 62-65). I denne sag udtalte Domstolen sig imod den pågældende præklusionsfrist, bl.a. henset til den situation, hvori en kvinde befinder sig i begyndelsen af graviditeten.

46 — Jf. LEC's artikel 23 og 31. For en ikke-udtømmende liste over forhold, der skal tages hensyn til med henblik på at afgøre, om en given frist er i overensstemmelse med effektivitetsprincippet, se generaladvokat Ruis-Jarabo Colomers forslag til afgørelse Recheio – Cash & Carry (C-30/02, EU:C:2003:666, punkt 29 og 32).

ugunstige for forbrugerne, som generelt vil afstå fra at gribe ind i proceduren⁴⁷. I denne sammenhæng forekommer det mig ubestrideligt, at der for de berørte forbrugere generelt bestod en høj risiko for, at de ikke kunne rejse en indsigelse mod realiseringen af pant i fast ejendom. Efter min opfattelse er denne risiko forbundet med enten de potentielt afskrækkende omkostninger, der er forbundet med indsigelsen (pligt til at lade sig repræsentere af en advokat eller en »avoué«) eller til den omstændighed, at disse forbrugere ikke var bekendt med deres ret i mangel af kendskab til offentliggørelsen af lov nr. 1/2013 og den fjerde overgangsbestemmelse⁴⁸, eller, såfremt de har fået kendskab, at dette skete for sent på et tidspunkt, hvor den ekstraordinære frist var begyndt at løbe.

60. Jeg minder i denne forbindelse om, at Domstolen har fastslået, at en situation karakteriseret ved stor retlig usikkerhed kan udgøre en tilsidesættelse af effektivitetsprincippet, idet den understregede nødvendigheden af at kunne fastslå fristerne med rimelig sikkerhed⁴⁹. I hovedsagen har den omstændighed, at overgangsfristen begynder at løbe dagen efter offentliggørelsen af lov nr. 1/2003 i BOE, som jeg anførte i punkt 58-60 i dette forslag til afgørelse, medført en meget stor retlig usikkerhed for de sagsøgte i hovedsagen, hvilket forekommer uacceptabelt på et område som forbrugerbeskyttelsesområdet. Efter min opfattelse var denne frist ikke passende med henblik på at forberede og iværksætte et effektivt retsmiddel.

61. Endelig, og som jeg nævnte i punkt 41 i dette forslag til afgørelse, tilkommer det medlemsstaterne for de nationale bestemmelser, der henhører under EU-rettens anvendelsesområde, at fastsætte frister i forhold til bl.a., hvor afgørende den beslutning, der skal træffes, er for de berørte, kompleksiteten af de procedurer og den lovgivning, der finder anvendelse, antallet af personer, der kan være berørt, og andre offentlige eller private interesser, hvortil der skal tages hensyn⁵⁰.

62. Hvad for det første angår spørgsmålet om, hvor afgørende den beslutning, der skal træffes, er for de berørte, er det for mig at se klart, at eftersom disse beslutninger kan føre til et uopretteligt tab på deres faste ejendom, er betydningen af beslutningerne for de berørte forbrugere særligt stor⁵¹.

63. Hvad for det andet angår kompleksiteten af de procedurer og den lovgivning, der finder anvendelse, er det ligeledes klart, at sammenhængen mellem fuldbyrdelsesproceduren, den materielle sag og lovgivningen om pant i fast ejendom danner en kompleks retlig ramme, navnlig for forbrugerne.

64. Hvad for det tredje angår det antal personer, der kan berøres af den fjerde overgangsbestemmelse, fremgår det af indlæggene fra de sagsøgte i hovedsagen og fra Kommissionen, at der på tidspunktet for ikrafttrædelsen af lov nr. 1/2013 verserede flere hundredetusinde fuldbyrdelsesprocedurer. Kommissionen har under henvisning til tal fra en rapport fra Consejo General del Poder Judicial understreget, at der i 2013 blev indledt 82 680 realiseringer af pant i fast ejendom⁵².

47 — Denne risiko understøttes af statistikker, som Kommissionen har fremlagt i sine skriftlige indlæg. Ifølge disse tal gav rekvisitus efter ikrafttrædelsen af lov nr. 1/2013 kun møde og rejste indsigelse i 19,79% af procedurerne vedrørende realisering af fast ejendom. Inden denne lovs vedtagelse lå procentdelen under 5% (oplysninger i domstolsstatistikker fra Consejo General del Poder Judicial) (det øverste retsråd). Kommissionen har understreget, at disse oplysninger er delvise. Selv om tabellen fra justitsministeriet ikke omfatter visse selvstyrende regioner (Andalusien, Baskerlandet, De Kanariske Øer, Katalonien, Madrid, Navarra og Valencia), giver den imidlertid en idé om det begrænsede antal realiseringer af pant i fast ejendom, der gav anledning til en indsigelse. I 2013 udgjorde de rejste indsigelser således 19,79% af de realiseringer af pant i fast ejendom, der var registreret i registret (3 826 indsigelser for 19 330 realiseringer af pant i fast ejendom, indført i registret), i 2012 4,92% (1078 indsigelser for 21 896 realiseringer af pant i fast ejendom) og i 2001 3,84% (700 indsigelser for 18 201 realiseringer af pant i fast ejendom).

48 — Jf. dom Banco Español de Crédito (C-618/10, EU:C:2012:349, præmis 54).

49 — Jf. bl.a. dom Danske Slagterier (C-445/06, EU:C:2009:178, præmis 33).

50 — Jf. i denne retning domme Sopropé (C-349/07, EU:C:2008:746, præmis 40) og Pontin (C-63/08, EU:C:2009:666, præmis 48).

51 — Den faste ejendom, der er omhandlet i hovedsagen, er en parkeringsplads. Under retsmødet gjorde de sagsøgte i hovedsagen imidlertid gældende, at de ikke havde kunnet rejse indsigelse mod fuldbyrdelsesproceduren vedrørende deres bolig, eftersom denne fuldbyrdelsesprocedure vedrørende pant i fast ejendom havde fundet sted inden ikrafttrædelsen af lov nr. 1/2013. For så vidt angår deres parkeringsplads var den indsigelse, som det fremgår af punkt 35 i dette forslag til afgørelse, som var støttet på, at kontraktvilkårene var urimelige, den nye indsigelsesgrund, der var fastsat i den pågældende lov, blevet fremsat efter fristen.

52 — For de forudgående år opregnes i rapporten 91 622 realiseringer af pant i fast ejendom i 2012, 77 854 i 2011, 96 636 i 2010 og 93 319 i 2009.

65. På grundlag af samtlige ovenstående betragtninger kan man da lægge til grund, at den i hovedsagen omhandlede frist er rimelig? Tillad mig at betvivle dette.

66. Jeg er af den opfattelse, at i den undersøgte procesretlige sammenhæng er den spanske lovgivers indrømmelse af en rimelig frist, der gør det muligt for forbrugerne at rejse indsigelse mod fuldbyrdelsen, absolut nødvendig for en passende udnyttelse af de rettigheder, som direktiv 93/13 giver dem. Det er min overbevisning, at dette formål ikke nås med den fjerde overgangsbestemmelse.

67. Jeg må derfor drage den konklusion, at det i sidste ende er fordi den frist, der er omhandlet i hovedsagen, begyndte at løbe dagen efter offentliggørelsen af lov nr. 1/2013, at den ikke kan anses for rimelig, og fordi den har gjort en effektiv udnyttelse af de af direktiv 93/13 tildelte rettigheder for uforholdsmæssigt vanskelig.

4. Afsluttende betragtninger

68. For det første er det væsentligt at bemærke, at den ved direktiv 93/13 indførte beskyttelsesordning hviler på den betragtning, at forbrugeren befinder sig i en svagere stilling end den erhvervsdrivende såvel hvad angår forhandlingsstyrke som informationsniveau⁵³.

69. For at sikre den ved direktiv 93/13 tilsigtede beskyttelse har Domstolen adskillige gange erklæret, at uligheden mellem forbrugeren og den erhvervsdrivende alene kan ophæves ved positive foranstaltninger, der er uafhængige af kontraktparterne selv⁵⁴. Disse positive foranstaltninger omfatter bl.a. den kompetente rets prøvelse af egen drift af, om der foreligger urimelige vilkår.

70. Inden for rammerne af den spanske procedure vedrørende realisering af pant i fast ejendom bestod der ingen sådan kontrol inden afsigelsen af Aziz-dommen⁵⁵. Som det fremgår af punkt 31 og 32 i dette forslag til afgørelse, blev retsinstanserne givet bemyndigelse til af egen drift at rejse spørgsmålet, om sådanne vilkår foreligger⁵⁶. Selv om denne kontrol af egen drift er nødvendig, er den imidlertid ikke tilstrækkelig til fuldt ud og effektivt at beskytte de rettigheder, som direktiv 93/13 giver forbrugerne. Følgelig er det i lighed med, hvad Kommissionen har gjort gældende min overbevisning, at en positiv foranstaltning, der er uafhængig af kontraktparterne selv, ligeledes skal omfatte tilfredsstillende frister, der gør det muligt for forbrugerne at gøre deres rettigheder effektivt gældende.

71. Jeg skal ligeledes bemærke, at principperne om ækvivalens og effektivitet, som begrænser medlemsstaternes procesautonomi, på forbrugerbeskyttelsesområdet er særligt vigtige, således at Domstolen skal sikre en nøje overholdelse heraf.

72. Endelig finder jeg det åbenbart, at en overgangsbestemmelse, som undergiver forbrugerne en præklusionsfrist, der begynder at løbe dagen efter offentliggørelsen af en lov i den berørte medlemsstats officielle tidende, ikke opfylder pligten til at underrette forbrugerne om muligheden for at rejse indsigelse om, at de kontraktvilkår, som udgør grundlaget for fuldbyrdelsen, er urimelige. Det forekommer mig således væsentligt, at forbrugerne underrettes personligt om den frist, de råder over,

53 — Jf. domme *Océano Grupo Editorial og Salvat Editores* (C-240/98 – C-244/98, EU:C:2000:346, præmis 25), *Mostaza Claro* (C-168/05, EU:C:2006:675, præmis 25), *Asturcom Telecomunicaciones* (C-40/08, EU:C:2009:615, præmis 29), *Barclays Bank* (C-280/13, EU:C:2014:279, præmis 32), *Aziz* (C-415/11, EU:C:2013:164, præmis 44) og *Sánchez Morcillo og Abril García* (C-169/14, EU:C:2014:2099, præmis 22).

54 — Jf. domme *Océano Grupo Editorial og Salvat Editores* (C-240/98 – C-244/98, EU:C:2000:346, præmis 27), *Mostaza Claro* (C-168/05, EU:C:2006:675, præmis 26), *Asturcom Telecomunicaciones* (C-40/08, EU:C:2009:615, præmis 31) og *Banco Español de Crédito* (C-618/10, EU:C:2012:349, præmis 41).

55 — C-415/11, EU:C:2013:164.

56 — Jf. ligeledes artikel 27 i *Ley 3/2014, por la que se modifica el texto refundido de la Ley General para la Defensa de los Consumidores y Usuarios y otras leyes complementarias* (lov nr. 3/2014 om vedtagelse af den konsoliderede tekst til den generelle lov om beskyttelse af forbrugere og brugere og anden tilknyttet lovgivning) af 27.3.2014.

til at blive behørigt rådgivet og anlægge de fornødne søgsmål til beskyttelse af de rettigheder, som direktiv 93/13 giver⁵⁷. Jeg skal i denne forbindelse minde om, at grundsætningen *ignorancia iuris nocet* ikke kan finde anvendelse eller i det mindste kun med forbehold for moderation på forbrugerbeskyttelsesområdet⁵⁸.

73. Alle disse betragtninger taler for en frist, der bør forkyndes personligt for de berørte. Med andre ord bør der ske afhjælpning af manglen vedrørende forkyndelse til parterne ved hjælp af samme middel som det, der blev anvendt i national ret for at underrette de sagsøgte om, at der var blevet indledt en fuldbyrdelsesprocedure mod dem. Følgelig mener jeg i lighed med Kommissionen, at den spanske lovgiver skulle have fastsat en forkyndelse for alle de sagsøgte i sådanne fuldbyrdelsesprocedurer om muligheden for at rejse ekstraordinær indsigelse inden for en frist på en måned, som skal regnes fra denne forkyndelse. Denne ville være kunnet foretaget gennem de domstole, der har kompetence til at pådømme realiseringer af pant i fast ejendom, enten via deres retlige repræsentanter eller ved forkyndelse på deres bopæl, såfremt disse parter ikke gav møde under proceduren vedrørende realiseringen af pant i fast ejendom.

74. På baggrund af det ovenstående er jeg derfor af den opfattelse, at artikel 6 og 7 i direktiv 93/13 på baggrund af effektivitetsprincippet er til hinder for en national overgangsbestemmelse såsom den i hovedsagen omhandlede, som undergiver forbrugerne en præklusionsfrist på en måned, der regnes fra dagen efter offentliggørelsen af den lov, som bestemmelsen henhører under, til at rejse indsigelse om, at kontraktvilkår inden for rammerne af en verserende procedure vedrørende realisering af fast ejendom er urimelige.

V – Forslag til afgørelse

75. På grundlag af samtlige ovenstående betragtninger skal jeg foreslå Domstolen at besvare det af Juzgado de Primera Instancia n° 4 de Martorell forelagte præjudicielle spørgsmål således:

»Henset til effektivitetsprincippet er artikel 6 og 7 i Rådets direktiv 93/13/EØF af 5. april 1993 om urimelige kontraktvilkår i forbrugeraftaler til hinder for en national overgangsbestemmelse såsom den i hovedsagen omhandlede, der undergiver forbrugerne en præklusionsfrist på en måned, der regnes fra dagen efter offentliggørelsen af den lov, som bestemmelsen henhører under, til at rejse indsigelse over, at kontraktvilkår er urimelige inden for rammerne af en verserende procedure vedrørende realisering af fast ejendom.«

57 — Jf. analogt domme RWE Vertrieb (C-92/11, EU:C:2013:180) og Invitel (C-472/10, EU:C:2012:242, præmis 29).

58 — Jf. P. Mikłaszewicz, *Obowiązki informacyjne w umowach z udziałem konsumentów na tle prawa Unii europejskiej*, Wolters Kluwer Polska, Warszawa, 2008, s. 46, 185, 272 og 317.